

Prof.dr Boro Tramošljanin, vanredni profesor Univerziteta u Banjoj Luci u penziji, naučni savjetnik Evropskog defendologija centra Banja Luka

AMBIVALENTNOST FENOMENA NACIONALIZMA I NJEGOVA KARAKTERIZACIJA

Analogno ambivalentnosti pojma nacije i nacionalizam je amorfan pojam, što se potvrđuje u brojnim terminološkim značenjima nacionalizma, tipologijama formi i uzroka nacionalizma, shvatanjima etnonacionalizma, nacionalnog identiteta, etniciteta, nacionalnog i nacionalističkog. Uobičajeno je da se nacionalizam posmatra sa dva različita aspekta, afirmativnog i negacijskog. U prvom slučaju nacionalizam se identifikuje sa patriotizmom koji označava ljubav prema otadžbini, zemlji u kojoj se živi, narodu kojem pripadamo. A u drugom slučaju nacionalizam se manifestuje u idolopoklonstvu prema svojoj naciji, njenoj kulturi, tradiciji, što istovremeno implicira neodoljivu potrebu mržnje prema pripadnicima drugih nacija samo zbog toga što njima pripadaju. U koliko se ovakav patološki oblik nacionalizma dovede do paroksizma onda njegova iradijacija emanira šovinizam koji znači otvoreni međunacionalni sukob. Drugim riječima rečeno, tim činom otpočinje građanski rat u okviru jedne višenacionalne države sa tragičnim posledicama po njenu egzistenciju.

Kada je riječ o karakterizaciji nacionalizma ona se može sagledati u ovim esencijalnim odlikama:

- a) Nacionalizam nije uniforman pojam , već jedan neodređeni pojam , koji se u disperzivnom smislu javlja u „hiljadu cvijetova“ sa različitim značenjem.
- b) To je jedan kompleksan fenomen i da bi smo ga sagledali u totalitetu neophodan je interdisciplinarni pristup između naučnih disciplina: sociologije, politologije, psihologije, istorije, književnosti i slično.
- c) Nacionalizam se , u svojim manifestacijama, javlja u iznijansiranom kontekstu, počev od blage nesimpatije prema pripadnicima drugih nacija, pa do agresivnog ponašanja prema njima u formi šovinizma koji , ako se dovede do paroksizma, po pravilu rezultira otvorenim međunacionalnim sukobom, u kojem se događa genocid jednog naroda nad drugim i obrnuto.
- d) Nacionalizam se najčešće uzima u negativnom značenju etnomobilizacije da bi se iskazao jasan animozitet prema pripadnicima drugih nacija, a manje u pozitivnom, patriotskom smislu ljubavi prema svom narodu i otadžbini.

- e) Kao isključiva ideologija on se nastoji racionalizovati poznatom manihejskom podjelom na „dobro i zlo“, „svjetlost i tamu“, na „moralno mi“ i „nemoralno oni“ gdje se protivnik proglašava demonom , glavnim krivcem za sve nevolje, jer se jedino na taj način može osigurati ugled i dobar prijem kod svojih.
- f) Neophodno je praviti kardinalnu razliku između „ofanzivnog nacionalizma“ i „defanzivnog nacionalizma“(Lj.Tadić). Ta razlika se često nedovoljno pravi i svjedoci smo da se često agresorima proglašavaju i oni narodi koji su bili prinuđeni da se tokom istorije brane“defanzivnim nacionalizmom“.To se posebno odnosi na srpski narod koji se „defanzivnim nacionalizmom“branio od moćne Turske imperije, Germanskog bloka zemalja u oba svjetska rata i sada u ovom građanskom ratu , kada je od strane Hrvata i Bošnjaka bio brutalno napadnut, i kada mu je prijetilo biološko i fizičko uništenje.Iako je to notorna istina , srpski narod je sa svojim državnim i političkim rukovodstvom od nesrpskih nacija u drugoj Jugoslaviji, međunarodne zajednice i svjetskog javnog mnijenja, proskribovan kao genocidan narod, koji „velikosrpskim hegemonizmom“ nastoji tlačiti druge narode i ostvariti“veliku Srbiju“.Iz ovoga proizilazi potreba depolitizacije i dezideologizacije fenomena nacionalizma jer, ako se to ne čini , onda se agresorima po pravilu nazivaju i oni narodi koji su bili prinuđeni da „defanzivnim nacionalizmom“ brane svoje dostojanstvo, nacionalni identitet i pravo na goli biološki i fizički opstanak, a agresori koji to doista jesu, promovišu se u nosioce mira, progresa, blagostanja i borcima protiv humanitarne katastrofe.